

12, 13. 5. (6. a) in 13., 14. 5. (6. b) – Utrjevanje znanja književnosti z NPZ

Šestošolci in šestošolke!

Pred vami je književni del dveh NPZ. Pozorno preberite besedilo in rešite naloge. Na koncu se preverite z rešitvami.

Pošljite mi le eno besedilo (zadnja naloga v tem preverjanju).

Naloge – preverjanje znanja, 1. del (Boris A. Novak: Nebesno gledališče), 40 min (Vir: ric.si; NPZ 2012)

Boris A. Novak: **NEBESNO GLEDALIŠČE**

OBLAK (*poje*):

Raziskat potujem,
kaj tiči za obzorjem,
kaj očem je skrito,
za to čarno črto,
polje ali kar konec sveta,
prazen nič ali zvezde neba.

OBLAK: Ah, čudež nad čudeži! Take lepote še svoj živi dan nisem videl.

MAVRICA (*važno, zapeljivo*): Sem ti všeč, kaj?

OBLAK: Še vprašaš! Kako lepe oči imaš!

MAVRICA: Seveda. Nebesno modra barva je najlepša barva za oči.

OBLAK: In kako lepe lase imaš!

MAVRICA: Seveda. Zlata barva je najlepša barva za lase.

OBLAK: In kako lepe roke imaš!

MAVRICA: Seveda. Rožnata barva je najlepša barva za roke.

OBLAK: Kdo si vendar, lepotica?!

MAVRICA: Mavrica sem, miss narave.

OBLAK: Miss?! Le kaj je to miss?!

MAVRICA: Miss je najlepša lepotica. Tako sem jaz najlepša lepotica narave.

OBLAK: Čigava pa si, lepotica mavrica?

MAVRICA: Moj oče je Sonce, najlepši zvezdnik med zvezdami. Moja mama pa je dež, najlepša oblika vode. Rodila sem se po toči iz objema sončnih žarkov in kapljic dežja.

OBLAK: Potem pa res ni čudno, da si tako čudovito lepa.

MAVRICA: Tudi ti si meni všeč, da veš.

OBLAK: Zakaj le? Saj sem samo navaden oblak.

MAVRICA: Drži, da še zdaleč nisi tako lep kakor jaz, vendar mi ugajaš zato, ker me občuduješ. Zoprni pa so mi vsi tisti, ki so slepi za mojo lepoto.

OBLAK: Veseli me, da sva se seznanila. Zdaj pa moram odleteti. Dolga pot me še čaka.

MAVRICA: Le kam se ti tako mudi?!

OBLAK: Za obzorje.

MAVRICA: Obzorje?! Kaj je to?!

OBLAK: Obzorje je tista tenka črta na meji zemlje in neba, kjer se pogled konča.

MAVRICA (*užaljeno*): Mar je obzorje tako lepo kot jaz?!

OBLAK: Ne vem še.

MAVRICA: Zakaj pa potem sploh letiš tja?!

OBLAK: Zato ker sem nepopoljšljivo radoveden.

MAVRICA: Mene pa to tvoje trapasto obzorje sploh ne zanima, da veš! Mene zanimajo le moje lastne barve. Poglej, kako fantastično se mi poda ta preliv med medeno in olivno zeleno barvo! Takega skladja odtenkov ne premore nobeno obzorje!

OBLAK: Kdo ve ... Posloviti se morava.

MAVRICA: Le zakaj me zapuščaš?! Tako sem lepa, pa se nočeš zaljubiti vame! To je krivično! To me boli! Užaljena sem, da veš!

OBLAK: Nikar no, mavrica! Jeza škodi lepoti! Na svidenje in srečno, lepotica! Pa brez zamere!

MAVRICA: Fej, grdoba oblačno bela! ...

OBLAK (*poje*):

Sem – oblak popotnik,
radovednež in pesnik,
raziskat potujem,
kaj tiči za obzorjem,
polje ali kar konec sveta,
prazen nič ali zvezde neba.

OBLAK: Zdravo, Modra gora!

GORA: Pozdravljen, oblak! Kam pa kam?

OBLAK: Nadte plezam.

GORA: Le čemu?

OBLAK: Sem hudo radoveden in bi rad zvedel, kaj se skriva na nevidni strani obzorja, za tvojim hrbtom. Brž mi razkrij to skrivnost, prosim te!

GORA: Stara modrost pravi: vsakdo se mora sam dokopati do spoznanja. Zato se le potruji po zračni strmini in sam razkrij skrivnost obzorja!

OBLAK (*upehano*): Uf, ta vzpon k modrosti je od sile naporen! Toda moram zdržati! ... Še malo, pa bom nad vrhom. Ah, kako sem nestrpen! ... Zdaj zdaj se mi bo odprl razgled na drugo stran Modre gore! In končno bom res izvedel, kaj tiči za obzorjem:

(*poje*) polje ali kar konec sveta
 prazen nič ali zvezde neba

Gong, harfa ali fanfare.

OBLAK (*osuplo, zamaknjeno*): Čarobno! ... O, bajno! ... Kakšen razkošen razgled! ... Glej no, glej! Obzorje potemtakem ni konec, temveč začetek sveta! In za obzorjem ne zija prazen nič, temveč se odpira neizrekljivo lepa pokrajina, pokrajina, zvrhano polna neba, sonca, vetrov in bratov oblakov, pokrajina, polna ptičjih jat, letal, otroških zmajev in mavric, pokrajina, polna polj, gora, drevoredov in zvonikov, pokrajina, zvrhano polna obzorja! ...

GORA: Si presenečen, kaj?

OBLAK: Pa še kako! Se pravi, da ni enega samega obzorja, ampak jih je več?!

GORA: Seveda! Vsaka pokrajina ima svoje obzorje. In vsak pogled, zaljubljen v obzorje, ima svoje lastno obzorje. Ali vidiš tisto goro na vzhodu?

OBLAK: Tisto, ki je ogrnjena s senčnim plaščem večerne zarje?

GORA: Da. Veš, ta vzhodna gora je moje vzhodno obzorje. In jaz sem njeno zahodno obzorje.

OBLAK: Neverjetno! Take čarovnije niti v sanjah nisem pričakoval!

GORA: Vidiš, oblak, jaz sem žal samo stara, debela, zgubana gora. Tako me bolijo kosti, da se sploh ne morem premikati in moram že tisočletja gledati eno samo obzorje. Zato potujem le na krilih svojih misli in si z razmišljanjem razširjam obzorja. Ti pa lahko na krilih vetra letiš na vse štiri strani sveta in si razširjaš obzorja s potovanjem!

OBLAK: Hura! Vse svoje življenje bom potoval čez vse te pravljичne pokrajine, od obzorja do obzorja!

(Odlomek)

(B. A. Novak, Nebesno gledališče, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1984.)

1. Katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ni pravilna?

Če je trditev pravilna, na črtico napiši P. Če trditev ni pravilna, napiši N.

- ___ Besedilo je odlomek iz dramskega besedila.
- ___ Besedilo je namenjeno uprizarjanju v gledališču.
- ___ V besedilu so tudi verzi.
- ___ Besedilo je ljudska pravljica.
- ___ V besedilu sta čas in kraj dogajanja natančno določena.
- ___ Avtor Boris A. Novak piše samo dela, ki jih uprizarjajo v gledališču.

2 t/___

2. O čem predvsem govori izhodiščno besedilo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A** O lepoti mavrice in oblakovem občudovanju.
- B** O prijateljstvu med goro in oblakom.
- C** O oblakovem iskanju, kaj se skriva za obzorjem.
- Č** O oblakovem utrudljivem vzponu na goro.

1 t/___

3. Oblak na svoji poti sreča mavrico in se z njo pogovarja. V pogovoru se odnos mavrice do oblaka spremeni. Opiši, kako se spremeni, in razloži, zakaj. Odgovora napiši na črte.

Kako: _____

Zakaj: _____

2 t/___

4. Katere barve bi uporabili za kostum igralko, ki bi odigrala vlogo mavrice?

Iz besedila izpiši štiri barve.

1 t/___

5. Kako oblak imenuje goro in zakaj jo tako imenuje? Odgovor napiši na črti.

2 t/___

6. Po čem se v izhodiščnem besedilu razlikujeta gora in oblak? Odgovor napiši na črti.

1 t/___

7. Gora pravi: vsakdo se mora sam dokopati do spoznanja. S svojimi besedami razloži, kaj v izhodiščnem besedilu pomeni podčrtani del povedi. Odgovor v povedi napiši na črti.

2 t/___

8. Preberi odlomek iz izhodiščnega besedila.

Gong, harfa ali fanfare.

OBLAK (*osuplo, zamaknjeno*): Čarobno! ... O, bajno! ... Kakšen razkošen razgled! ...

Kaj vse izvemo iz dela izpisanega besedila, ki ga oblak ne izgovori? Odgovor napiši na črti.

2 t/___

9. Preberi poved iz besedila.

Obzorje je tista tenka črta na meji zemlje in neba, kjer se pogled konča.

Katera beseda v izpisanem delu besedila se rima z besedo *neba*? Besedo napiši na črto.

1 t/___

10. Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

Izhodiščno besedilo uvrščamo v

- A. pesništvo (liriko).
- B. pripovedništvo (epiko).
- C. dramatiko.

1 t/___

11. Predstavi eno od književnih oseb iz izhodiščnega besedila. Pri tem upoštevaj njeno zunanost, značaj, ravnanje ... Razloži, zakaj si izbral/izbrala to osebo. Napiši zaokroženo besedilo, ki bo imelo do 6 povedi. 6 t/___

Te naloge ne popravljaš sam/-a, v pregled jo pošlješ učiteljici SLJ. Zaželeno je, da jo napišeš v urejevalniku besedil (Word).

Rešitve s točkovnikom

1. del (Boris A. Novak: Nebesno gledališče)

NAL.	REŠITVE	KRITERIJ, TOČKOVNIK
1.	P P P N N N	6, 5 prav = 2 t 4, 3 prav = 1 t
2.	C	1 t
3.	Po smislu, npr.: <ul style="list-style-type: none"> Kako: Oblak in mavrica se sprva dobro razumeta/sta prijazna drug do drugega, nato pa je mavrica užaljena/jezna/prizadeta ... Zakaj: Oblak se mavrici zoperstavi/je ne uboga/odloči se, da jo bo zapustil/ker ravna po svoje ... 	Vsaka po 1 t; skupaj 2 t
4.	(nebesno) modro/zlato/rožnato/roza/medeno/(olivno) zeleno	Za pravilno rešitev (navedene 4 barve) = 1 t
5.	Po smislu, npr.: <ul style="list-style-type: none"> modra gora ker govori modro/pametno/preudarno/ker pozna (vse) skrivnosti/ker vse ve/ker se mu zdi pametna 	Za popolno rešitev (navedba imena IN vzroka) = 2 t. Za nepopolno rešitev (navedba imena ALI vzroka) = 1 t
6.	Po smislu, npr.: Gora se ne more premikati, oblak pa lahko/oblak je svoboden/lahko potuje/oblak je mlad (osten), gora je stara/oblak je lep, gora je stara/grda/zgubana/oblak je neučakan, gora je potrpežljiva/mirna	1 t
7.	Po smislu, npr.: Za spoznanje/znanje se mora vsak potruditi./Do spoznanja je težko priti./Oblak mora sam ugotoviti, kaj je za obzorjem, gora mu tega noče povedati.	1 t za pravilno (smiselno) rešitev in 1 t za jezikovno pravilnost (zapis brez napake)
8.	Po smislu, npr.: Izvemo, da zaigrajo/se oglasijo gong, harfa ali fanfare/glasbila in da oblak govori osuplo, zamaknjeno	Za popolno rešitev (navedba glasbil IN načina govora) = 2 t Za nepopolno rešitev (navedba glasbil ALI načina govora) = 1 t
9.	konča	1 t
10.	C	1 t
11.	Nalogo bo vrednotila učiteljica SLJ.	Vsebina (4 t) Jezikovna pravilnost (2 t)

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

Bina Štampe Žmavc

Vsakdan

Vsakdan je lahko pisan
kot pisan pajčolan.

Včasih je vesel in nasmejan
in se obleče kot Pust
in je ves bleščeč, razgret in srečen
od oči do ust.

Včasih je žalosten.
Takrat je ves vijoličast v obraz.
Ves dan samo po kotih poseda
in ga nenehno trese mraz.

Največkrat ni niti žalosten niti vesel.
Takrat je ves podoben sam sebi
in si, kot za špas,
nadene svoj vsakdanji obraz.

Vsakdan je lahko tudi bolan.
Takrat se ves skesan ovije v siv pajčolan
in v hipu postane čisto navaden
vsakdanji Vsakdan.

(Štampe Žmavc, B., 1990. Čaroznanke. Ljubljana: Mladinska knjiga.)

1. Katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ne?

Če je trditev pravilna, na črtico napiši P, če ni pravilna, napiši N.

- To je ljudska pesem.
- Pesem je prevedena.
- Za celotno pesem je značilno mračno razpoloženje.
- Izhodiščno besedilo je umetnostno/umetniško besedilo.

2 t/___

2. Izhodiščno besedilo je pesem. S čim iz besedila lahko utemeljiš to trditev?

Na črti napiši dve utemeljitvi.

2 t/___

3. Katero nasprotje je izraženo v 2. kitici? Kaj vse je povedano o prvem in kaj o drugem delu tega nasprotja? Odgovori v eni ali dveh povedih.

4 t/___

4. Kaj v 2. kitici pomeni, da je vsakdan srečen od oči do ust?

Ležeče napisani del besedila razloži s svojimi besedami. Odgovor napiši na črti.

1 t/___

5. a) Iz izhodiščnega besedila izpiši poosebitev in primero.

Primer za poosebitev: _____

Primer za primero: _____

2 t/___

b) Ali je za izhodiščno besedilo bolj značilna poosebitev ali primera? Dopolni poved.

Za besedilo je bolj značilna _____, saj

1 t/___

6. Bina Štampe Žmavc je znana slovenska pesnica. V šoli ste brali tudi pesmi drugih avtorjev. Kateri trije od naštetih avtorjev so prav tako napisali veliko pesmi?

Obkroži črke pred pravilnimi odgovori.

A Tone Pavček

B Leopold Suhodolčan

C Hans Christian Andersen

Č Boris A. Novak

D Svetlana Makarovič

2 t/___

7. Napiši besedilo in v njem razloži:

– s katero besedno zvezo je predstavljen vsakdan v prvi, s katero v tretji in s katero v zadnji kitici,

– kaj vse je o vsakdanu povedano v prvi, tretji in zadnji kitici.

6 t/___

Tega besedila ne pošiljaj učiteljici.

Rešitve s točkovnikom

2. del (Vsakdan)

NAL.	REŠITVE	KRITERIJ, TOČKOVNIK
1.	N N N P	4 prav = 2 t 3, 2 prav = 1 t
2.	Po smislu, npr.: <ul style="list-style-type: none"> Zapisano je v kiticah/verzih/ima rime/pesniška sredstva. Dve od: <ul style="list-style-type: none"> kitice verzi rime pesniška sredstva/pesniški jezik/poosebitve/primere 	2 prav = 2 t 1 prav = 1 t
3.	Po smislu, npr.: Nasprotje je med veseljem in žalostjo. Veselje se kaže v tem, da je dan razigran/poskočen/igriv/vesel, žalost pa v tem, da je dan pust/dolgočasen/potrtr/mračen.	1 točka za pojasnjeno nasprotje; 1 točka za razlago o veselju; 1 točka za razlago o žalosti; 1 točka za jezikovno pravilnost (zapis brez napake) skupaj 4 točke
4.	Po smislu, npr.: <ul style="list-style-type: none"> obraz/dan/vsakdan je nasmejan/razsvetljen/veder/zelo srečen/ in usta so nasmejana/smejijo se oči in usta. 	1 t Nepravilni odgovor: zapis v 1. osebi, npr. <i>Smo nasmejani.</i>
5.	a. <ul style="list-style-type: none"> Poosebitev: vsakdan je vesel/nasmejan/žalosten/bolan/bleščeč ..; po kotih poseda; ga nenehno trese; si nadene obraz; se ovije v pajčolan Primera: vsakdan je (lahko) pisan kot pisan pajčolan/vsakdan se obleče kot Pust b) – poosebitev/personifikacija – v pesmi se večkrat pojavi/si vsakdan lahko predstavljamo kot človeka/vsakdan ima značilnosti človeka	a. Skupaj 2 t (za vsak pravilni podatek 1 t) b. Poosebitev/personifikacija IN utemeljitev = 1 točka
6.	A Č D	2. prav = 2 t 2, 1 prav = 1 t
7.		Vsebina (4 t) Jezikovna pravilnost (2 t)